

חודש אלול
תשפ"ב

האגודה לטיפוח חברה ותרבות מורשת
יהודי תימן מיסודו של עובדיה בן-שלום

עלון האגודה

עמותה מס' 580013522 | 09-8331325
www.teman.org.il | hatemanim@gmail.com

גיליון מס' 78

חברים המבקשים לקבל את העלון בדואר על מנת להפיץ את העלון במקום מגוריהם יכולים לפנות אלינו בטלפון או בדוא"ל

ד"ר יגאל בן-שלום

דבר נשיא האגודה

« חודש אלול תשפ"ב »

ומתבטא עבור כל אחד בהתאם לאורח חייו. יש העושים חשבון נפש בזמן אמירת הווידוי, בתפילות, באמירת הסליחות ובזמן שמיעת קול השופר. יש העושים חשבון נפש באופן אישי ללא קהל או קהילה, אולם בהתייחדות, הרהורים והתבוננות עצמית. בחשבון הנפש של הכלל אנו מפנים מבטים אל המנהיגים. כיצד הם פועלים ומנחים את העם. יש מאמר תלמודי מעניין המשקף את מעמדו ואחריותו של המנהיג:

"כאשר הרועה רוגז על הצאן, הוא מעוור את עיני העז המובילה והיא והעדר אחריה נופלים לבורות בדרך" (בבא קמא נב, א, תרגום חופשי מארמית). עיניהם של עם ישראל הם לכאורה המנהיגים שכן נאמר "ואם מעיני העדה נעשתה לשגגה" (במדבר טו, כד). פירוש אחד מייחס את המשל הזה לאויבי ישראל. הקב"ה ממנה עליהם פרנסים עוורי דרך וכך מוליכים את עמם לנפילה חברתית, כלכלית ומדינית. אולם ניתן לפרש זאת גם כאזהרה לרועי ישראל ומנהיגיו פן יוליכו את העם לעבר בורות ומחדלים מוסריים, כלכליים חברתיים וצבאיים בהיותם עיוורים לצרכי העם וקשובים לעצמם בלבד.. חודש אלול מציין את עלייתו השנייה של משה

חודש אלול מבשר תחילתם של ארבעים ימים של הרהורי תשובה. ימים אלה מתחילים מראש חודש אלול עד יום הכפורים. היסוד של התשובה הוא רעיון הבחירה החופשית. הבחירה היא זו שמטילה על האדם את האחריות למעשיו או למחדליו. הרמב"ם מעמיד במרכז הלכות תשובה את פרקי הבחירה: "רשות לכל אדם נתונה: אם רצה להטות עצמו לדרך טובה ולהיות צדיק - הרשות בידו, ואם רצה להטות עצמו לדרך רעה ולהיות רשע - הרשות בידו (הלכות תשובה ה, א)

בימי אלול אומרים אנו את הפסוק: "והיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה והשבת אל לבבך ושבת עד ה' אלהיך ושמת בקולו... ושב ה' אלהיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך מכל העמים... אל הארץ אשר ירשו אבתך וירשתה". (דברים ל, א-ה). עיון בפסוק מצביע על משחק מלים של השרש ש-ו-ב ודו שיח בין הקב"ה לעם ישראל. כמו שנאמר "שובו אלי ואשובה אליכם" (מלאכי ג, ז).

התרבות היהודית, מבוססת על ערכים, יודעת להבחין בין טוב לרע וקוראת לחשבון נפש. ניתן לומר כי חשבון נפש הוא חשבוננו של הפרט אך גם חשבוננו של הכלל. חשבון הפרט ידוע

חקר שורשי עדת יהודי תימן, אנו עושים זאת בהתמדה. שותפים לנו בעשיה אנשי מקצוע מהמעלה הראשונה בתחומי המחקר, המוסיקה הפיוט והשירה, התרבות החומרית והרוחנית, ונושאים רבים נוספים. אני מבקש להביע את תודתי והערכתי לכולם. בזכות השותפים שלנו הצלחנו לתכנן, ליצור ולהפעיל למעלה מ-300 אירועים תרבותיים בנושאים שונים הקשורים ליהדות תימן, ברחבי הארץ. במלאת 140 שנה לעליה ולהתיישבות יהודי תימן בארץ הקודש, לה נכספה נפשם דורות רבים, מתכננת האגודה סדרת אירועים בירושלים בימים 26-29 בחודש אוקטובר הקרוב. (תרמ"ב-תשפ"ב 2022-2/1881). הנכם מוזמנים לעקוב אחר פרסומי האגודה, לבוא ולהשתתף באירועים התרבותיים המתוכננים ברחבי העיר ובבית העם המחודש במרכז ז'ראר בכר.

רבנו לקבל את הלוחות. הפעם בצניעות, ללא קולות וברקים. ניתן ללמוד מכך כי גם התהליך שאדם עובר בחודש אלול הוא תהליך פנימי עם עצמו, ללא רעשי רקע, ללא השפעות זרות. חשבון הנפש אמור לסכם את מעשיו בשנה החולפת ולהציב חזון, יעדים ומטרות לשנה הבאה. אדם צריך לשאוף לעצב את השנה המתקרבת ברמה האישית, להיות אמיתי יותר, שלם עם עצמו, עם משפחתו, עם הקהילה והחברה בה הוא חי. אדם צריך לדעת כי מעשיו העתידיים בשנה הקרובה ייבחנו שוב, בחשבון הנפש העתידי לבוא, בחודש אלול בסוף השנה הבאה. האגודה לטיפוח חברה ותרבות מייסודו של אבא מורי, עובדיה בן שלום ז"ל, ממשיכה גם השנה בהנהגת דרך תרבותית, חברתית וערכות הדדית בין חבריה. בהשראת החזון שהנחיל לנו, להרחיב ולהעמיק את

פרופ' יוסף יובל טובי

יהדות תימן תחת שלטון האסלאם

« הקמת בתי כנסת

הי"ז בעקבות פעילותו זו של שבת צבי. בעטיה של התעוררות משיחית זו, פרץ פולמוס פוליטי הלכתי בקרב חכמי האסלאם המוסלמים בתימן על מעמד היהודים בארץ זו. אחד מחכמי הזיידים באותם ימים, אחמד אבן צאלח אבן אבי אלג'אל, כתב אגרת הלכתית ('רסאלה'), במטרה להוכיח את הצדק שבהריסת בתי הכנסת של היהודים ובגירושם מתימן כתגובה לפעילות המשיחית היהודית בתימן. בין היתר נסמך על מייסד האמאמות

ל פי העדויות הארכאולוגיות והאפיגרפיות מימי מלכות חמ'יר בתקופה שלפני עליית האסלאם, נראה שבכל הקהילות היהודיות הרבות שהיו מפוזרות ברחבי תימן היו בתי כנסת. יש להניח, שבת הכנסת הללו המשיכו לפעול גם לאחר שהאסלאם הגיע לתימן. על יחסו של אלהאדי יחיא לבתי פולחן של בני החסות - יהודים כנוצרים - יש בידינו עדות מאוחרת הקשורה בהתעוררות המשיחית בתימן במאה

על שם היהודים שהוגלו מצנעא בעקבות הפעילות המשיחית באותן שנים. במאות השנים האחרונות לא התפללו היהודים ברחבי תימן כולה בבניינים המיועדים מלכתחילה לבתי כנסת, אלא במקומות פרטיים שהוסבו לצורך זה, ולעיתים לא היו אלה אלא חדרים קטנים וחשוכים.

סיכום

מכל האמור לעיל נראה, שאין הצדק עם חבשוש, שייחס לאמאם הזייד הראשון בתימן, אלהאדי אלא אלחק יחיא, מדיניות שיטתית המכוונת להביא לחיסול הקהילות הנוצריות והיהודיות בתימן. כל שפעל אלהאדי בוודאי לא חרג מן המתחייב ממסורת האסלאם הקדומה. אין כל סיבה שלא לקבל כפשוטם את הדברים שנאמרו עליו בעניים יחסו המתון לבני החסות, גם אם נקבל את דברי אבן אבי אלְרַג'אל, חכם ההלכה הזייד בן המאה הי"ז הנ"ל, כי ציווה להרוס כנסיות ובתי כנסת חדשים שנבנו במעדה ובמקומות אחרים. הוראתו בדבר מכירת קרקעות שרכשו בני החסות ממוסלמים לאחר הופעת האסלאם, הייתה תוצאה של מציאות חברתית, כלכלית ומדינית: מחד גיסא - רצון למנוע ריכוז גדול מדי של קרקעות בידי המיעוטים, מאידך - הצורך בגביית מיסים למימון ההוצאות המרובות של השלטון, דווקא באותה עת של התבססות מדינית ומנהלתית. ואף גזירה זו הוטלה דווקא משום

הזיידית באומרו: "אלהאדי אלא אלחק, עליו השלום, הרס את בתי הכנסת החדשים בצְעדה. וכבר נבנה בית תפילה והוא ציווה להורסו. אמר: ורצו לבנות מחדש בית תפילה בכמה מאזורי תימן ונאסר עליהם הדבר". מכותלי הדברים עולה, כי אלהאדי לא אסר החזקת בתי כנסת קדומים, אלא אסר הקמת בתי כנסת חדשים ואף הרסם, אם נבנו. כך נהג האמאם יחיא אלְמַתְוַפֵּל במאה העשרים, שלאחר שקיבל את השלטון לידיו בצנעא הרס את בתי הכנסת החדשים שהוקמו בעיר בתרופת שלטונם של התורכים (1872-1918).

אכן, בכל רחבי תימן חרבו בתי הכנסת היהודיים, שחלקם היו בוודאי מפוארים, וכל שכן חרבו גם הכנסיות הנוצריות, כגון הכנסייה הגדולה והמפוארת, שנודעה בשם 'אלְקֵלִיס' שבנה בצנעא אַפְרָהָה, השליט האתיופי לאחר הניצחון על ד'ו נואס בשנת 525, ושנהרסה בשנת 754 בימי הכ'ליף העבאסי הראשון אבו אלעבאס אלספאח (749-754). בדומה לכך, אחד משני בתי הכנסת היהודיים הקדומים והמפוארים שהיו בין חומות צנעא, ושנודע בשם 'מדרש החכמים' ('כניסת אלְעֵלְמֵאָא'), נהרס בשנת 1457 בימי השליט הטאהרי אחמד עאמר אבן טאהר, ואילו השני - שנלקח מידי היהודים בשנת 1667, נהרס ובמקומו הוקם מסגד שנקרא 'מִסְגֵּד אֶלְגֵּ'לֵאָא' (מסגד ההגליה),

ד'מת אלנבי'. התייחסות זו של כבוד לבני החסות שאפיינה את מחמד ואת ארבעת הכליפים הראשונים שבאו אחריו - כמובן, חוץ מן היחס כלפי השבטים היהודים שישבו במדינה ובסביבותיה, שהושמדו או גורשו על ידי מחמד, בשל היותם גורם פוליטי עוין בפועל - הנה נדירה בדברי השליטים המוסלמים מימי עמר השני ואילך; על כן יש עניין רב בהסכם שבין אלהאדי לבין בני החסות בנג'ראן, הסכם המהווה חריג מן המקובל במדינות האסלאמיות למן ראשית המאה השמינית. וכשם שיחס הכבוד של מחמד וארבעת הכליפים הראשונים לבני החסות בחצי האי ערב ובארצות שמחוצה לה נבע מכוחם הכלכלי של בני החסות חמד גיסא ומחולשת מעמדם של השליטים מאידך גיסא, כך גם יחס אלהאדי לבני החסות בנג'ראן נבע מכוחם הכלכלי ומחולשת מעמדו בתימן באותם ימים. זאת ועוד אחרת: עצם הרעיון של תקנות שיש בהן אפליה והשפלה היה זר למסורת הערבית האסלאמית הקדומה, מימי מחמד וארבעת הכליפים הראשונים; רעיון זה לא בא לאסלאם אלא בהשפעת המציאות החברתית במלכות הפרסית והגישה של הקיסרות הביזנטית, שנודעה לשליטים המוסלמים לאחר שכבשו את ארץ ישראל, סוריה, עיראק ופרס. השלטון המוסלמי החדש המשיך לקיים את המשטר הקרקעי

שלא נכפה תשלום מס כלשהו על בני החסות, מלבד הג'זיה, אף לא מן הקרקעות שהיו בידיהם מלפני תקופת האסלאם. לכך יש להוסיף את העובדה שבנג'ראן ובסביבותיה הושג הסכם הפשרה עם בני החסות והותר להם להמשיך ולרכוש קרקעות באותם תנאים של תשלום מס בגובה תשיעית או חצי התשיעית.

ואולם דומה כי יותר מכל מבטאת את יחס אלהאדי לבני החסות העובדה, שכל שהוטל עליהם כדי להשיג את הגנת השלטון לחייהם ולרכושם ואת הזכות לחיות על פי דתם באין מפריע הוא תשלום מס הג'זיה. אין כל זכר בהסכם זה לתקנות האפליה וההשפלה המוכרות מן המדינות האסלאמיות השונות למן ימי הכליך האמיי עמר השני (717-720), והכליך העבאסי אלמתנפל (847-861) או גזירות הכליך הפאטמי אלחאפם באמר (996-1020). העדר תקנות מפלות ומשפילות מן ההסכם קובע את אופיו, אולי יותר מכל מה שנזכר בו, ולפחות כפי שמציגו מחבר אלעלוי 'סירת אלהאדי' בשמו, 'צלח', דהיינו: ההסכם בין שני צדדים שווים. ואכן בהסכם משנת 897 יש יחס של הערכה וכבוד לבני החסות, עם שברור כי הם מיעוט נסבל ולא בעלי זכויות אזרחיות מלאות. יצוין עוד, שהתעודה נשתמרה במקורות אסלאמיים ולא במקורות יהודיים או נוצריים, ולפיכך היא נעדרת מגמה אפולוגטית כזו המצויה ב'פתאב

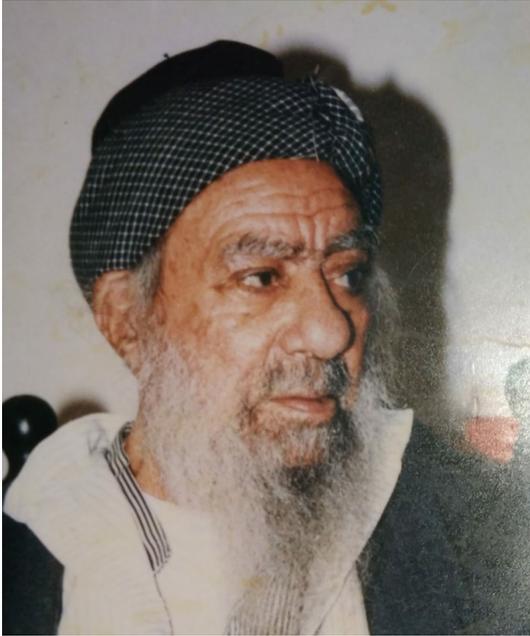
הממלוכים במצרים. מן הראוי להזכיר בזה אותה תעודה מפורסמת שקבעה מעמדם של בני החסות במדינה הממלוכית בימי הממלוכי אלמלך אלצאלח משנת 1354. ואין צריך לומר, שב'פתשגן כתב הדת ליהודים' של האמאם יחיא אלמַתְּוֹכַל משנת 1905 באה רשימה לא קצרה של חוקי אפליה והשפלה, אלא שאין לה אסמכתא מ'כתאב אלאחכאם' של אלהאדי, שעליו נסמך עניין הג'זיה ומס בגובה חמישה אחוזים על הסוחרים.

תמורות אלו מבטאות כמובן את ההידרדרות שחלה במעמדם של יהודי תימן, ובעקבות כך גם במצבם הכלכלי והחברתי, מאז סוף המאה התשיעית, ממיעוט בעל עוצמה כלכלית חשובה, הנהנה מחסות השלטון, לשכבת אזרחים מדרגה שלישית או רביעית, שלכאורה השלטון מגן עליה, אך למעשה היא נתונה לרדיפה בלתי פוסקת של אותו שלטון, וודאי של הסביבה המוסלמית, הרואה בהשפלת היהודים 'מצוות מן הקוראן'. רק באזור אחד בתימן לא חלה הידרדרות זו, בצפון הארץ. מעוזו של מייסד האמאמות הזיידית. כאן נשמרו היחסים בין המוסלמים לבין הנוצרים על פי רוח ההסכם של אלהאדי בסוף המאה התשיעית עם יהודי נג'ראן וסביבותיה. במקום זה לא היו היהודים נתונים להשפלה מצד ראשי השבטים שהגנו עליהם בכל לב.

הכספי שהיה נוהג במלכות הפרסית ובקיסרות הביזנטית. ממצאיות זו למדו הכ'ליפים האַמִּיים המאוחרים ואחריהם הכ'ליפים העבאסים, ובתקופה מסוימת אף הפאטמים, והחילו את תקנות האפליה וההשפלה על בני החסות שתחת שלטונם. נראה שבתימן, הרחוקה ממרכז האימפריה, אם מדמשק ואם מבגדאד, לא היה תוקף לחוקי האפליה. אף אלהאדי, מייסד האמאמות הזיידית-שיעית, שכפר בחוקיות השושלות הסוניות בדמשק ובבגדאד, לא ראה את עצמו מחויב לתקנות השליטים מן השושלות הללו, כשבא להסדיר את יחסי מלכותו עם בני החסות. דגם המופת שעמד למול עיניו היה הדגם הערבי-האסלאמי הקדום, מימי מֶחֶמֶד, כלומר, חסות תמורת תשלום מס ותו לא. שורשי דגם זה נעוצים במנהג החסות הערבי הקדם אסלאמי - חסות החזר על החלש, חסות המעמידה במבחן תמיד את שמו הטוב ויושרו של מעניקה.

חורי אפליה נגד בני החסות לא נזכרו בספרי ההלכה הזיידים אלא מתקופה מאוחרת יחסית, כ'כתאב אלאזהאר' של האמאם אבן אלמַרְתַּצ'א, בן המחצית הראשונה של המאה הט"ו. יש להניח שחוקים אלו לא צמחו במסורת הזיידית, אלא אוזכרו בה כהשתקפות המציאות בתימן בימי השושלת הרסולית הסונית (1229-1454), שושלת שהייתה תחת השפעת

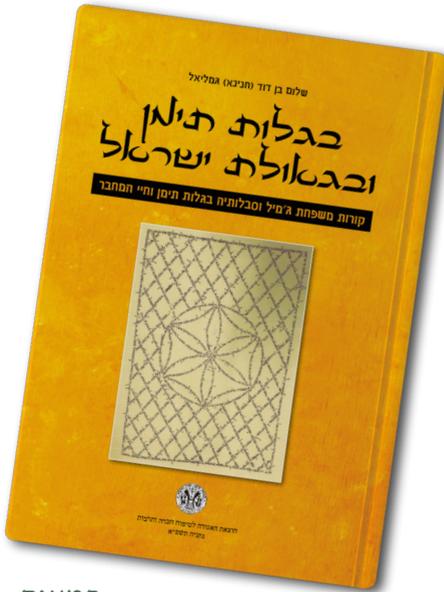
<< מארי אהרן שרעבי

הרב אהרן שרעבי ז"ל, אע"פ שלא שימש "מארי" (מורה הוראות), היה תלמיד חכמים עניו ושפל ברך, תם וישר, וירא את ה' מרבים. הוא בנו של הרב החסיד הרב שוכר שרעבי זתע"א שהיה גדוש בתורה ויראת שמים. בעוד פרנסתם שלאחרים היתה מצויה, וממילא היה זמנם פנוי ללימוד, הרי שר' אהרן היה דחוק מאוד בפרנסתו, ולכן לא תמיד התאפשר לו הדבר, למרות שהתאמץ

מאוד לזכות בלימודים אלו. רבו, רבי ישראל עזירי, דאג הרבה לר' אהרן, לא רק רוחנית אלא גם גשמית, ולכן כשראה בדוחקו, פתח בשבילו חנות ונתן לו סחורה למכור. הרב יוסף צובירי סיפר בהספדו על הרב אהרן שרעבי, כי הוא למד בחברת הרב אהרן והרב אברהם חייבי שבע עשרה מסכתות יחדיו מברכות ועד יבמות. בין היתר הוא אמר על ר' אהרן כי "היה אוצר של תורה ויראת שמים ואמונה... כשהיינו לומדים היה מארי אהרן שרעבי יושב בפינה מתווכח איתי על הלכות שונות, היה נותן לי עקיצות דקות, נכנסות בעומק, קושיות אמיתיות של תלמיד חכם".
נפטר בשנת ה'תשנ"ח, והוא בן מאה שנה.

<< בגלות תימן וגולת ישראל - קורות משפחת ג'מיל וסבלותי בגלות תימן וחיי המחבר / שלום גמליאל

במאות

השנים שעברו ע"י גדולי

משוררי תימן. כאשר זכיתי להחזיק מחשב בבית, החלטתי לעשות מאמץ מיוחד בשנים האחרונות, להקליד השירים שהיו בכתב, ולהדפיסם הדפסה חד פעמית בשני עותקים בלבד למשמרת עולם.

התכנים והנושאים של רוב השירים, הם מהמשובחים ביותר מבחינה ספרותית ואמנותית. שירים בעלי עוצמה אדירה המשקפים עולם ומלואו, כשהם מוסווים בעטיפה אחרת, כלומר, מסווה המוסתת על עצמים חיים ודוממים שבטבע, כמו יונים, איילות ועופרים, פרחים כמו השושן והנרקיס וכיוצא בזה. גם כשמדובר בתיאורי גוף, הכל מתבסס על בעלי חיים, וכמעט

ובץ השירים שלפנינו, נאסף על ידי במשך שנים רבות. אפשר לומר, שחלק מהם נרשמו בכתב ידי בימי נעורתי, כאשר הייתי שומע אותם ואת מנגינותיהם, מפי אמנים מפורסמים ב"צנעא" בירת תימן, שהיו מתארחים בביתנו עם אנשי שררה (ביניהם שלושה נסיכים מבני האימאם יחיא ששימשו בתפקידי שרים, אשר מסיבות שונות לא אציין שמותם ולא מהות כהונתם, משום שע"י כך, תתאפשר הידיעה עליהם שהיו מחללי דתם), בהתכנסויותיהם אצלנו, כדי לשתות משקאות האסורים עליהם. היו מקרים רבים, שאותו אמן-אורח, הואיל לתת לי דפי השירה שלפניו, כדי שאעתיקם להנאתי, או שהוא בעצמו רשם אותם בידו למעני (שרידים מהם נמצאים ברשותי). לגופו של ענין, שנים רבות שמרתי את השירים בניירות או בפנקסי חשבונות. לאחר שעלינו לארץ, הדפסתי חלק מהם במכונת כתיבה, חלק נשאר בכתב יד וחלק חיברתי בעצמי. כמה מהזמרים התימנים בארץ, אשר ידעו מספר מנגינות של השירה הכללית התימנית, נעזרו בי כאשר העתקתי להם את התמלילים (במיוחד הזמר שלמה צ'חיאני ז"ל), והם שרו אותם כל אחד לפי קולו, או ע"י שינוי מסוים בקצב ובסלסול. בינתיים, גם אני כתבתי להנאתי הפרטית שירים רבים, בעברית ובערבית. אחדים מהם, חוברו על בסיס אותם לחנים השמורים בזיכרוני, או בתקליטים ישנים (מהירות 78) שהבאתי אתי מתימן. המדובר בעשרות שירים כבדי משקל, שחוברו

רבים. למיטב ידיעתי, הם העותקים היחידים בעולם כולו, הכתובים באותיות עבריות שנאספו על ידי במשך שנים רבות. עתה משהגעתי לגיל 82 החלטתי לצרף גם כמה מהשירים שכתבתי להנאתי בשפה הערבית, אשר הולחנו והוקלטו ע"י זמרים ישראלים, ולהדפיסם בכמה עשרות עותקים בכרך אחד, הכולל שלושה חלקים: א) כמאה שירים שלי; ב) שירים תימנים, מקור ותרגום (ביניהם שירים של אבי ז"ל, שלי לאישים שונים ששלחתי להם ואשר שלחו לי); ג) שירים תימנים עתיקים חשובים המושרים עד ימינו כשירי מורשת בתימן.

יחד עם זאת, הכנתי שני עותקים נוספים, המכילים רק חלק מהשירים שלי ושירים תימנים אחרים שהוקלטו מפי אמנים ישראלים מיוצאי תימן, שבחלקם מתורגמים על ידי, וזאת מתוך כוונה לסייע לאותו זמר שהתעניין באחד השירים, כדי שיבין משמעותו או תכנו, בטרם יבצע את השיר, שהרי לשאלתי, ענו לי הרבה מהזמרים הצעירים, שאמנם הם נהנים לבצע את השירים בעיבודים מוסיקליים חדשים, כאשר הבסיס של המוסיקה נשאר על כנו, אך לאמיתו של דבר, חרף אי ידיעתם את הלשון הערבית, אינם מבינים היטב את פירוש המילים שבשיר המוקלט מפייהם. לא די בכך, אלא שחלק גדול מהזמרים התימנים בישראל שרים את השירים התימנים העממיים, לפעמים בשינוי מלים אחדות, והורסים את מבנה השיר התימני המקורי (בבחינת "תקנתו - קלקלתו"). יש גם כאלה המתיימרים ומייחסים לעצמם אותם שירים, כאשר לאמיתו של דבר, אינם מסוגלים להסביר משמעות השיר או ביאור מילותיו, למרות שהם שרים אותו בעצמם (בכמה מן השירים לא תורגמו מספר בתים, והם אותם בתים שלא רגילים לשיר אותם). אודה ולא אבוש, כי היו עוד הרבה שירים שנשארו שמורים בכתב יד, אך משנתאפשר הדבר עתה בידי, החלטתי להקלידם, לנקדם ולצרפם כחלק ג' של הספר כדי שיוכלו

אין למצוא שירים בלשון נקבה, הכל מופנה בלשון זכר, והדימויים מבוססים על היופי שבטבע, תיאור הצמחים ושיחי הגן, מורדות הרים, אשדות נחלים, טל ומטר, הרים ועמקים, ימים ומדבריות. יש כמה מהשירים שהושרו ע"י אמנים רבים בתימן, ויש מי שהשתמשו במנגינות הישנות, וכתבו שירים חדשים, שהמרחק ביניהם רב, הן מהבחינה הרעיונית, התוכן, האיכות, העוצמה האמנותית של המבנה והמשקל, והן מהבחינה הספרותית העשירה והמיוחדת, וכיצא בזה.

הבדל רב בין השירה האמנותית הקלאסית לבין השירה העממית הפשוטה. הראשונה הקלאסית מבוססת על משקלים קבועים מראש, ואילו השירה העממית מבוססת בעיקר על אופני החריזה ופשטות הלשון המדוברת בניבים שונים. כפי שכבר הזכרתי במבואי לדיואן המפורש, תימן היא ערש היצירה של השירה הערבית הספרותית והאמנותית הדורשת חשיבה מעמיקה, לא רק מצד המשורר, אלא של הקורא שקשה לו להבין בנקל את צפונותיה ומשמעותיה. בשירה זו, השורש "פעל" וכל הצירופים של ההברות הקצרות והארוכות, נקראים "תַפְאֵעִיל" (ביחיד "תַפְעִיל"). "התפעיל" מורכב מ"ותד" אחד (יתד אחד) ו"סבב" אחד או שניים. "סבב" - הוא הברה ארוכה או שתי הברות קצרות. יתירה מזו, בשירה הערבית בתימן קיימים 14 משקלים. בשירה התימנית, יש הטיית עיצורים לצרכי המשקל.

אינני זמר ואיני בעל קול, אך אילו היתה לי אפשרות להקנות את התמלילים והנעימות למי שמעוניין בכך, הייתי עושה זאת בחפץ לב, ובלבד שנוכל להנחילים לדורות הבאים, כדי שיכירו את העבר האמנותי של הדורות הקדומים, וע"י כך להעשיר את אוצרה התרבותי והאמנותי של החברה הישראלית. לסיכומו של דבר, כיון שלא היתה לי אפשרות מבחינה תקציבית להוציאם לאור, הכינותי שני עותקים בלבד המכילים שירים

תימן, הצמודים לתורת הגאונים והראשונים שהאירו את דרכם.

אביו המשכיל הרב צדוק יצהרי ז"ל, ששלט במכמני השפה הערבית, ובזכות זו היו לו מהלכים בחצר המלוכה, ואף קנה לו ידידים נאמנים מבין משכילי הערבים בתימן, דאג להנחיל מורשת זו לבנו מרדכי, ואף שכר לו מורה מוסלמי שהיה מגיע לביתם בכל יום ללמדו לשון וספרות ערבית המבוססת על השירה הערבית הספרותית, ובמסגרת לימודים זו הרבה לכתוב ולשנן בעל פה עשרות שירים - לרבות נעימותיהם. פירות השקעה זו מוגשים בדיואן שלפנינו המכיל מאות שירים, מפרי עטו של המחבר ושל משוררים ערבים שונים.

המעוניינים בכך ליהנות מתוכנם ומהעושר הלשוני שבהם, או לצרכי שירה בנעימותיהם המקוריות, הן אלו הכתובים בלשון ספרותית והן אלו הכתובים בלשון עממית ומושרים בהגייה ההמונית השגורה בפי התימנים, בהתאם להשתייכות השבטית והסביבתית הרבגונית במרחביה האזוריים ובמחוזותיה השונים. מרדכי יצהרי - מחבר הדיואן - נולד וקולמוסו בידו, איש העט לכל עת, עת ספוד ועת רקוד, עת תפלה ועת סיפור עלילה, עת למידה ועת עבודה. כאיש הגות, סופר ומשורר, פרסם בשנות חייו ברוכות המעש, עשרות ספרים בכל תחומי העיתים שנזכרו לעיל, שבהם טמון חומר היסטורי רב ערך, ושימור תלמודה ומנהגה של גולת

ימי עיון ותרבות בחג החנוכה

החלה ההרשמה המוקדמת
לימי עיון ותרבות בחג החנוכה
כמיטב המסורת של האגודה

בימים ראשון עד חמישי
כ"ד-כ"ח בכסלו תשפ"ג
22-18 בדצמבר 2022
במלון לאונרדו פלזה - אילת

<< / יחידי סגולה - חלק ב'

שלום מסורי - מפקד האצ"ל סניף חדרה

חברו אברהם מדר. כן שותף לבריחה חבר נוסף מהאצ"ל: תמיר פלג. מבצע בריחה זה צלח לאחר שהשיל מגופו מספר קילוגרמים במשך שבועיים והתאמן כיצד להיכנס למזוודה במשך מספר ימים.

לאחר בריחתו הוא השתתף בפיצוץ רכבת הנשק ליד פרדס חנה ובכיבוש יפו בתפקיד של מ"מ. שלום חי בחדרה נשוי לבת שבע ולהם שלושה ילדים. הוא עדיין פעיל מאוד לשימור מורשת האצ"ל בעירו, וכן גם במישור הארצי.

אשר רצון "ציון" - לוחם נועז ובורח "מוסמך" בלח"י

אשר נולד בעדן ב-2 בינואר 1922 להוריו חנה (ילידת עדן) וסעדיה אשר היגר מאזור שרעב שבתים לעדן. בן רביעי במשפחה, אשר מתנה לימים 11 נפשות.

עלייתם ארצה בשנת 1932 הייתה בלחץ כבד של הבן הבכור משה על אביו, וזאת בהשפעת ניסיון ראשוני לעליית האם והילדים בשנת 1924 כ"חלוץ לפני המחנה", ואשר בשל המצב הכלכלי בארץ הורה האב להחזרתם אליו לעדן בשנת 1926. הבן משה (יליד 1917) הציב לאביו אולטימטום, כי עד שלא יבטיח לו כי הם עולים ארצה לא יצא מבית הכנסת שנמצא בקומה השנייה, וכך עשה. האב נשבר (בהערת ביניים אשאל שאלה ריטורית: אם זה לא ציונות - אזי מה???). כך הגיע האב לרחוב מחנה יוסף בתל אביב בסיוע קרוביו. הוא ניסה את מזלו במסחר בסיועו של חבשוש, סחור תבלינים אמיד שהכיר בעדן, ושל קרובו יוסף דאוד בעל מכולת במחנה יוסף. בהמשך שכר

לום בן שלמה ויונה לבית נגר נולד בשנת תרפ"ו (1926) בעותמה שבתים. בשנת 1932 עלה ארצה עם הוריו, והמשפחה השתקעה בנחליאל (חדרה).

בהיותו בן 13 שנים (1935) הצטרף לתנועת בית"ר והפך לנער דומיננטי. פעילותו בתנועה הובילה אותו להתגייס לשורות האצ"ל בשנת 1944, שם עבר קורס פיקוד בשוני, לאחריו הועלה לדרגת סגן (אפריל 1945), והוטל עליו לאמן פעילים בחדרה. שלום השתתף בפעילויות מבצעיות רבות, ביניהן: פעולת חבלה בעמודי טלגרף של הבריטים לאורך כביש חדרה-בנימינה (1945); פעולת "רכבת הכסף" - תקיפת רכבת שהובילה כסף שנועד לתשלום משכורות לעובדי ממשלת המנדט, ושדידה של 35 אלף לא"י, ששימשו למימון פעולות המחותרת (ינואר 1946); פיצוץ רכבת הנפט/דלק ליד גן שמואל (ספטמבר 1946); חטיפת קצין בריטי (דצמבר 1946); פיצוץ מועדון הקצינים וה"נאפי" (השק"ם) של הבריטים בחדרה (1946); ומתקפה על בסיסי הבריטים בסביבה (1946). בזכות פעילותו זו הוא מונה למפקד סניף האצ"ל בחדרה ולמפקד מעוז בית"ר במקום.

ב-14 במאי 1947 נתפס עם חברו אברהם מדר בעת ניסיון לחבל במסילת הרכבת ליד גן שמואל, השניים נכלאו בירושלים ושם נדונו למאסר עולם. הוא נכלא לסירוגין בכלא עכו, בכלא המרכזי בירושלים ובכלא עתלית. מכלא זה הוברח באפריל 1948 באמצעות מזוודה שלצידו במזוודה נוספת

האב מכולת ב"הכרם" בבית תירם (1935), וזו שהתרחבה והתפתחה בדירוג בסיוע בני המשפחה.

תיאמתי עם בתו נירה פגישה בביתו וביקשתי כי גם אחיו בן יאיר (חבר אצ"ל) ישתתף בפגישה. ב-26 באפריל 2016 הגעתי לביתו שבמחנה יוסף והוא ישוב על כורסתו מחייך. לאחר דברי נימוסין ואירוח נפלא החלנו בשיחה כשאליה מצטרף אחיו בן יאיר שהגיע שהגיע מביתו הסמוך.

שאלתי מה הניע אותו להתייש ללח"י והוא השיבני: "כל מי שרצה להתגייס לאצ"ל התקבל, ואצלנו בלח"י לא. מי שגייס אותי היה שמעון מזעקי שהיה אחראי על אזור הכרם, מחנה יוסף ושבזי. הרקע לגיוס הוא שאחי משה היה יו"ר ארגון עולי עדן שהקים מועדון נועד יחד עם מרדכי יפת בו היו הרצאות, טיולים רגליים בארץ ואפילו סייענו בקטיפי תפוזים בפרדסי פתח תקווה, והאווירה בסניף הייתה לאומית עם אהדה רבה לאצ"ל... בשנת 1941 הסניף נסגר והחבר'ה התפזרו כל אחד לדרכו, ואני החלטתי ללכת ללח"י, כי שם קיבלו רק את המתאימים, כיוון שכל מתגייס ידע שלא הולכים לפיקניק אלא למשימות קשות ואפילו משימות קשות מאוד. לפני שהתקבלתי נתנו לי משימה ללכת למקום מרוחק בתל אביב כדי להעביר משהו למישהו שהמתין שם ולחזור לשולח לדווח, כדי לבדוק את היכולת הפיזית שלי ואת האמינות שלי. חברי לח"י לא הלכו לכל פעולה, רק לפעולות קשות ואפילו קשות מאוד.

אחיו הוסיף: "בשנת 1941 עברתי לסניף בית"ר בקינג ג'ורג'. הייתי בתחילה בלח"י ואף תודרכתי על ידי גאולה כהן, ולאחר ארבעה מפגשים החלטתי שזה לא בשבילי". עוד שאלתי האם ההורים ידעו על פעילותם המחתרנית, ועל כך השיב לי: "בתחילה כשהייתי נעלם למספר ימים הייתי אומר

לאמא: 'אני יוצא לקיבוץ', ועם הזמן הייתה הסכמה שבשתיקה". אחיו בן יאיר הוסיף וקבע כי האם ידעה: "הרי שלושת אחיותיי הכינו מקמח דבק להדבקת כרוזים של האצ"ל במטבח של אמא, ברור שהיא ידעה". לאחר שבתחילת שירותו שימש ככרוזן וכאיש משימות בילוש ומעקב, הוא הוכשר ללוחם, ונטל חלק במספר פעולות: הטמנת סליקים, בהתקפות על שדה התעופה בסירקין, מחנה "הכלניות" הבריטי בתל אביב, מחנה תל ליטווינסקי/תל השומר ובמחנה הסנגלים בחולון לשם החרמת נשק ואמל"ח אחר ללח"י.

ב-17 ביוני 1946 פשטו 45 לוחמי לח"י על בתי המלאכה של הרכבת בחיפה וגרמו נזק רב. במבצע נהרגו 11 לוחמים ו-23 נתפסו על ידי מארב של הצבא הבריטי, וביניהם אשר. הנתפסים הובאו למשפט, ב-15 באוגוסט 1946 נגזר דינם למוות, וכעבור שבועיים הומר גזר דינם למאסר עולם. אשר נכלא בכלא עכו, הועבר לכלא בירושלים ולכלא בעתלית: "איפה שכלאו אותנו ניסינו לברוח. בעכו חפרנו מנהרה גדולה בידיין כל הלילה וההוקר העלמנו את החול בבור ניקוז של המטבח, אך לא מימשנו את הבריחה כי הועברנו לכלא בירושלים. בתחילת 1948 הועברנו לעתלית, שם היה קשה לחפור ולכן תכננו לברוח במזודות עם אלו שמשתחררים מהמעצר. אני התאמנתי להיכנס ולצאת מהמזודה בה ניקבו חורים לנשימה ושהיתי בה שעתים תמימות. מי שהוציא אותי במזודה היה דוד משה איש האצ"ל, שכעבור שנה נישא לאחותי שושנה".

לאחר שחרורו שירת בצה"ל, נשא לאישה את רחל לבית ישראלי בת השכונה. לזוג נולדו ארבעה ילדים, וכיום הוא מתגורר בסמוך לבית הוריו ברחוב מחנה יוסף בתל אביב.

<< חלק יג: רקע החיים

הפרקטית. מצב זה נמשך עד אמצע המאה הי"ט. אמנם מדי פעם עוררו עניינים שונים בשירה את סקרנותם של תלמידי חכמים, ואלה שימשו נושאים למשא ומתן ביניהם תוך כדי שירה (כך למשל יש עדות מעניינת של ר' ישראל עוזרי על מו"מ בין הרב יחיא קאפח לבין הרב אהרן הכהן על פירוש טור אחד בשירו של יוסף בן ישראל "בארק בריק אלחמא" - "מן בין נונ"ן וכא"ף, ואצטפא אלצאלחין"), אך כיוון שאלה לא היו נושאים ללימוד ולהעמקה של ממש, לא טרח איש לפרשם בשיטתיות ולהעלותם על הכתב.

הניצנים הראשונים לפירושים הופיעו בדמות הערות פרשניות ספוראדיות בשולי הגיליון של כתבי יד, לעיתים מידי המחברים ולעיתים מידי המעתיקים. הראשון שניגש לפירוש השירה בשיטתיות היה ר' יחיא קורח (צנעא, 1840-1881), תלמיד חכם ומשכיל. המלאכה צלחה בידו, ופירושו סללו את הדרך לבאים אחריו. לפרושו על הנשווד קרא 'משכיל על נגניות', ועל השירות - 'משכיל שיר ידידות'. כמטרה ראשונה לפירושו הציב את שירי הר"ש שבזי. פירושו של ר' יחיא קורח מצטיינים בקיצור, בעמקות ובדייקנות, ונוטים

רבים מן השירים משתקפת מציאות היסטורית ורקע חיים שהיו אופייניים לזמנם ולמקומם של המשוררים. בין היתר ניתן למצוא אזכורים של אירועים היסטוריים שמעולם לא תועדו, מקומות ואתרים שכבר נשכחו או נמחו, פרטים מן החי והצומח שזיהויים מוטל בספק, פרטים מן הריאליה או החיים החומריים שהיו מקובלים בקהילות מסוימות בלבד, ועוד. הואיל ובתימן נועדה השירה לזמרה ולריקוד בלבד, לא טרחו לפרש אותה. לשונה הקשה ועניינה הסבוכים לא היוו קושי למנהיגי השירה, דהיינו הרבנים וה'משוררים'. אלה הבחינו יפה יפה בין שירה הזרה לרוחם לבין שירה בעלת צביון יהודי המביעה את הגיגי ליבם. שירי ר' יוסף בן ישראל ור' שלם שבזי, למרות היותם מלאים רמזי סוד ומעולפים בסמלים מיסטיים מעולם הקבלה, זכו להתקבלות עצומה ותפסו מקום חשוב בחייהם הרוחניים של יהודי תימן בדורות האחרונים. השתפכות הנפש ועוצמת הרגש שבהם הצטיינו שיריהם השרו עליהם תחושה של קדושה, של שגב ורוממות הרוח. גם בקהילת צנעא, שנהגה ביקורתיות נוקשה בכל הנוגע לשירת החול והשירה בערבית, תפסו שיריו של שבזי, ביחד עם שירי ריה"ל, מקום בראש הזמרה

את השירה על צביונה הרוחני הדתי ולהציב סייגים בפני פורצי גדר. מלאכת הפירוש לא תמה, והיא נמשכת עד ימינו, אם כי בצורה חלקית ולא כמפעל מקיף. בראשית המאה הכ' פירש המקובל ר' שלום אלשיך (1859-1944), רבה של קהילת התימנים בירושלים, מספר שירים. לאחרונה פורסם גם פירושו של ר' דוד ג'מל (צנעא, אמצע המאה הי"ט) לכמה וכמה שירים. הפירושים מלווים בדברי דרשנות ונוטים לדרך הקבלה. פירוש למבחר משירי הדיואן (106 שירים ו-36 הללות) נכתב לאחרונה בידי פרופ' טובי בדיואן "אמלל שיר". לדבריו, מיועד הפירוש "למשכיל הממוצע בין ימינו". בפירושו נסתייע בפירושי קודמיו, וכדי להימנע מאריכות דברים ופלפול נקט דרך קצרה ועל דרך הפשט.

על אלה יש להוסיף פירושים לשירים רבים מפרי עטם של חוקרי שירת תימן, ובראשם פרופ' רצהבי ופרופ' טובי. רוב הפירושים, כרוב הפרסומים והמחקרים, עוסקים בשירים הכתובים עברית. השירים בערבית, הכוללים כאמור ממיטב שירת יהודי תימן, עדיין מצפים לגאולתם.

* מתוך ספרו של ד"ר יהודה עמיר, "ישקף - שירת רבי יוסף בן ישראל". ניתן לרכוש באתר האגודה בעלות של 80 ₪.

לדרך הקבלה. חסרוננו: הוא פירש רק מקצת השירים, וראה את השירה רק ראייה קבלית. בפירושו נמצאת עדות היסטורית מעניינת על תלאות הדור ההוא ועל סבלות קהילות יהודי תימן. אחריו קם בנו ר' עמרם קורח (צנעא, המאה הכ') שכתב פירוש "עלמות שיר" ל-202 שירים, ובהם 153 שירים לשבזי. פירושי ר' עמרם קורח נוטים יותר לצד הפשט, וגם הוא כאביו התרכז בעיקר בשירי שבזי. נטיית פרשני צנעא לשירי שבזי אינה מקרית, שכן מכל משוררי תימן רק הוא זכה להתקבלות בלתי מסוייגת, וכך מעיד על כך ר' דוד ג'מל בדבריו על השירה: "דע שלא נהגו באוהל [=צנעא] אלא לחיבור הר"ר שלום שבזי נ"ע". גם הרב שלמה עמרם קורח אומר במבואו לדיואן חפץ חיים (עמ' 3): "זכות מיוחדת לרבי שלם זצ"ל כי כל שיריו ירחשון בפי כל, חיים ושימושיים במרוצת הדורות... פורשה שירתו כדרך שמפרשים ספרי תלמוד ומקרא". מכאן שההתעוררות לפרשנות השירה קמה בעיקר סביב דמותו של ר"ש שבזי. עובדה היא שפרשנות בני קורח סובבת סביב שיריו העמוסים בדימויים מתחום האהבה והחשק וכן למספר שירים משיריו של ר' יוסף בן ישראל. שירת שבזי תפסה את החלק העיקרי של הזמרה, ולפיכך הורגש הצורך להעמידה על משמעויותיה האליגוריות המקודשות. בכך באה הפרשנות להשלים את מה שהחלו בעלי ההקדמות, דהיינו להעמיד

מהוריו על מנת לאפשר לו את הנפרדות. רק מנקודה זו יכול המתבגר לענות על השאלה: מי אני באמת. הפחד של ההורים ממרד גיל ההתבגרות נובע מ- 2 חוויות מרכזיות בעיקר עם הבן הבכור:

1. אובדן המשמעות שהיתה לי עד היום - הילד שלי שאמר לי כל העת: אמא אני אוהב אותך זורק לעברי: אל תדברי, אל תשאלי שאלות.

2. אובדן השליטה - עד עכשיו יכול ההורה להעניש, לאיים, להכניס את הילד בכוח לאמבטיה ולהגיד לו: אם לא תעשה כך וכך [...]

אז[...] והנה זה נגמר. בגיל ההתבגרות הכל משתנה. מקום זה מביא את ההורים לעשות דברים מתוך לחץ ומתוך חוסר אונים ואף מתוך פחד. מתוך 2 המשימות המנוגדות שבהן הנער המתבגר צריך את הנפרדות מחד וההורה חווה אבדן שליטה מאידך, עלול להתפתח משבר כאשר ההורים מתנגדים יותר והנער מתנגד יותר. המשבר עלול להתעצם כאשר ההורים גם מתביישים במתבגרים שלהם.

כשמדברים על פתרונות חשוב מאוד להבין קודם כל שהמרד של המתבגר הוא שלב חשוב והכרחי. יש הרבה מאוד אפשרויות אולם חשוב לדעת שהפעלת כח זו לא הדרך האולטימטיבית.

ראשית, חשוב שהורה יביע את דעתו והילד יבחר מה לעשות. שנית, ההורים יכולים לאפשר את המרד תוך בקרה אם הם מבינים שהדברים הללו עוברים. קל מאוד לקלקל מערכות יחסים. קשה מאוד להתמודד עם התוצאות. קבלה של המתבגר ועבודה של ההורים על עצמם לא להתבייש בו - עוזרת למתבגר לעבור את השלב ולקחת אחריות על חייו. אחת התוצאות שעלולות לקרות אם המתבגר מוותר על גיל ההתבגרות זה שהוא יחווה את ההפרדות בשלב יותר מאוחר.

בפינה זו אנו מדברים על מעגל חיי המשפחה כאשר השיח הוא לא רק על הצלחות אלא גם על הקשיים בכל שלב ושלב בחיי המשפחה החל מהקמת משפחה, הולדת הבן הראשון, גידול הילדים, התרוקנות הקן והזקנה. מאחר והשיח הוא כאמור גם על קשיים, העליתי במאמרים הקודמים נושאים הקשורים בהבנה מהו משבר ומהו מעבר. בגליון הקודם דיברנו על התחנה השלישית - משפחה צעירה תחנה שבה המשפחה מתרחבת מעבר לילד אחד. בגליון זה נדבר על גיל ההתבגרות וההתמודדויות של המשפחה

אנחנו מודעים למשבר שהנער או הנערה עוברים בגיל ההתבגרות השאלה הנשאלת היא: מתי ניתן למשבר לגיטימציה? ומה מאפשר מרד בגיל ההתבגרות?

יש שתי משימות גיל ההתבגרות:

1. גיבוש זהות עצמית: מי אני, מה אני אוהב, מה אני רוצה.
2. מעבר מתלות לעצמאות: יציאה מהכנפיים של ההורים ומהחסות שלהם לעצמאות. מצד אחד אני לא ילד אבל גם אני עדין לא מבוגר. אני רוצה עצמאות אבל אני עדין לא מוכן לקבל עלי אחריות.

העיומותים של ההורים עם המתבגר או העיומותים של המתבגר עם ההורים הם קריטיים להתפתחות התקינה כי דרכם לומד המתבגר לנהל דיאלוג. הוא לומד ומתאמן כיצד להתמודד עם קונפליקטים. כשהילד היה בגיל 3-4 הוא היה מתפאר בגן: "אבא שלי הוא הכי..." והנה כאשר הילד מתבגר, ונדרש לפתח זהות עצמית מגיע הרגע שבו הוא יגיד: אבא שלי הוא הכי לא... הכי לא מבין, הכי לא יודע, הכי לא יכול". סוג החשיבה הזה מגיע מכיון שהמתבגר חייב לפתח חשיבה שונה

תימא

האגודה לטיפוח חברה ותרבות
מורשת יהודי תימן

SAVE
THE
DATE

פסטיבל תימא

140 שנות עלייה והתיישבות
של יהדות תימן בירושלים

26-29 אוקטובר 2022, בירושלים

מייסודו של
עובדיה בן שלום

משרד
התרבות
והספורט

חדרה
עיר עם אנגיה

פנאי העיר חדרה
יצירה | חקילה | מציגות

מנהל חברה וקהילה
מכונים אלי.כ. בכל מקום

עיריית חדרה ומרכז הפנאי האזורי רעים
בשיתוף האגודה לטיפוח חברה ותרבות
שמחים להזמין אתכם ליום המורשת בחדרה

Al Galbi
SABABA 5 & SHIRAN TZFIRA

**להקת
סבבה**
ושירן צפירה

**אמיר
שוהר**

19:30 - ברכות

ראש העיר - ניר בן חיים
נשיא האגודה - ד"ר יגאל בן שלום
ראש עיריית חדרה לשעבר - עו"ד נחמיה להב
שלמה בזגלו -
סגן ראש העירייה ויו"ר פנאי העיר חדרה
20:00 - להקת סבבה ושירן צפירה
21:00 - אמיר שוהר

15:00 - דוכני פעילות, דוכני מזון

16:00 - שירת הנשים
עם גילה בשארי וד"ר שרונה תם עמוסי
17:00 - ד"ר משה גברא
על דמויות משפיעות בתימן
18:00 - ד"ר אסתר קאפח
על מנהגים ומסורות בתימן

יום רביעי כ"ה בתשרי תשפ"ג | 20.10.22
האירוע יתקיים במרכז הפנאי האזורי רעים
רחוב המגינים 7 חדרה

חניה לבאי האירוע בחניון המערבי ברחוב יפת בן יוסף

ה כ נ י ס ה ח ו פ ש י ת

**לחקור.
לתעד.
להפיץ.
היה שותף לאגודה**

תרומתך תסייע לנו להמשיך בפעילויות!

העברה בבקאית: לחשבון האגודה בנק הפועלים (12), סניף: 612 מספר חשבון: 405222

בדואר: שליחת המחאה לפי הכתובת: האגודה לטיפוח חברה ותרבות,

תיעוד ומחקר, ת.ד. 1515 נתניה, 4211501

כתופס תרומה מאובטח באתר האגודה בכתובת <https://www.teman.org.il/donation>

האגודה פעילות

מוזיאון יהדות תימן | המכון לכתבי יד ע"ש יחיא גרמי | ספריית עיון ומחקר |
מקהלת קולותיהודי תימן | פעילות בקרב העולים החדשים מתימן | הוצאת
כתב העת המדעי-תימא | הוצאת כתב העת - תהודה | המכון לחקר יהדות
תימן ותרבותה ע"ש עובדיה בן-שלום | ימי עיון ותרבות | הוצאת ספרים |
מלגות לסטודנטים